

KETTU

Käyttätymistieteellinen ennakointi ja tieto tulevaisuuden hallinnossa

4/2023

Käyttätymistieteellinen tutkimuskatsaus

Käyttätymistieteellinen tutkimuskatsaus on valtioneuvoston kanslian *Käyttätymistieteellinen ennakointi ja tieto tulevaisuuden hallinnossa* (Kettu)-hankkeen koordinoima tietokooste, jossa on uusimpia tutkimustuloksia maailmalta ja Suomesta tiivistettyinä valmistelijoiden ja päätöksentekijöiden käyttöön. Käyttätymistieteellisten tutkimuskatsausten valmisteluun osallistuu kahdeksan tutkijaa/tutkimusryhmää yliopistoista ja ammattikorkeakouluista eri puolilta Suomea. Tutkimuskatsaus ilmestyy neljä kertaa vuodessa, kolmen kuukauden välein.

Tutkimuskatsauksen jakelu on laajasti sähköpostilla aiheesta kiinnostuneille valtion- ja julkisen hallinnon toimijoille, asiantuntijoille ja tutkijoille jotka voivat ilmoittautua jakelulistalle tämän linkin <https://link.webropol.com/s/jakelulista> tai alla olevan QR-koodin kautta. Tutkimuskatsaus on myös vapaasti saatavilla verkossa valtioneuvoston kanslian sivuilla vnk.fi/kayttaytymistieteellinen-toiminta.

Lisätietoja:

erityisasiantuntija Maarit Lassander

maarit.lassander@gov.fi

erityisasiantuntija Emmi Korkalainen

emmi.korkalainen@gov.fi

Sisältö

1	Käyttäytymistieteet osana julkista hallintoa	4
1.1	Käyttäytymistieteiden soveltamisen haasteet: 10 kehittämiskohdetta	4
1.2	Implementaatiotiede voi auttaa politiikkatoimien toimeenpanon tehostamisessa	5
1.3	Havainnot muiden toiminnasta ovat tärkeä suojautumisen mahdollistaja	7
1.4	Yhdysvalloissa 52 lääkärä levitti virheellistä tietoa koronasta sosiaalisessa mediassa	8
2	Demokratian vahvistaminen: kuuleminen, osallisuus ja yhtenvertaisuus	10
2.1	Säädosjohtamisen kehittäminen vastauksena säädosvalmistelun haasteisiin?	10
2.2	Sääntelyvaikutusten arvioinnin episteeminen perusta	11
2.3	Digitalisaatio ja yhteiskunnallisen osallistumisen tavat	12
2.4	Suosituksia demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kehittämiseksi	14
3	Käyttäytymistaloustiede	16
3.1	Eksponentiaalisen kasvun harha	16
3.2	Taloudellisen lukutaidon opetus parantaa talousosaamista ja muuttaa taloudellista käyttäytymistä	17
3.3	Optimistiset ennustevirheet ovat yhteydessä velkaantumiseen	18
3.4	Työtulot, lääkeostot ja huumeiden käyttö ovat voimakkaasti yhteydessä yksilöiden rokotepäätöksiin	19
3.5	Ennaltaehkäisevän terveydenhuollon kysyntäjousto: uutta evidenssiä HPV- rokotteista	20
4	Terveys ja hyvinvointi	22
4.1	Kunnioittava ja osallistava vuorovaikutus tukee synnyttäjien tyytyväisyyttä	22

4.2	Synnytystapa- ja paikka sekä lasten määrä vaikuttaa näkemyksiin palvelun laadusta.....	23
4.3	Pandemia-aika heikensi vanhempien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia.....	25
4.4	Normatiiviset asenteet ja käytännöt varjostavat samaa sukupuolta olevien vanhempien myönteisiä kokemuksia.....	27
4.5	Hoidon jatkuvuus ja turvalliset kohtaamiset parantavat maahanmuuttajataustaisten vanhempien hoitokokemuksia.....	28
5	Työelämä.....	30
5.1	Työntekijällä pienempi riski tulla irtisanotuksissa PK-yrityksessä kuin suuryrityksessä	30
5.2	Vuorovaikutuksellinen ja informaationaalinen oikeudenmukaisuus takaa onnistuneen irtisanomisprosessin	32
5.3	Toimintatapojen epäreilisuus vahvistaa kehystysvaikutusta lomautuspäätöksiä tekevien päälliköiden mielissä	33
5.4	Työpaikan sisäinen epävarmuus heikentää suoriutumista; ulkoinen epävarmuus voi vahvistaa.....	35
5.5	Oma toimijuus työelämän riskien hallinnassa	36
6	Kestävä kehitys	38
6.1	Tehokas keino kertakäyttöruokailuvälineiden käytön vähentämiseen.....	38
6.2	Miten ihmiset suhtautuvat ilmastopoliittikkatoimiin?	39
6.3	Ilmastopoliittikkatoimille kansainvälistä tukea, etenkin kun niistä viestitään läpinäkyvästi.....	40
6.4	Kierrätysvääristymä: Ihmiset ylenkatsovat kierrätystä kestävämpiä kulutuskeinoja	41
6.5	Ryhmäidentiteetti vaikuttaa kuivuudelle altistumisen kokemusten ja vähentyneen altruismin välistä yhteyttä.....	43

1 Käyttäytymistieteet osana julkista hallintoa

Tutkijaryhmä: Nelli Hankonen (TAY), Matti T. J. Heino (TAY), Kaisa Saurio (TAY)

Tässä osiossa tarkastellaan käyttäytymistiedon hyödyntämistä politiikkatoimien suunnittelussa.

1.1 Käyttäytymistieteiden soveltamisen haasteet: 10 kehittämiskohdetta

Tiivistelmä: Behavioral Insights Team Americasin toimitusjohtaja ja Pennsylvanian yliopiston lehtori Michael Hallsworth kuvaa käyttäytymistieteiden soveltamisen haasteita niin julkisella kuin yksityisellä puolella, sekä sitä, miten soveltavan käyttäytymistieteen tulisi kehittyä tulevalla vuosikymmenellä vastatakseen saamaansa kritiikkiin. Näiden ehdotettujen kehityskulkujen hän uskoo lisäävän käyttäytymistieteen mahdollisuuksia kantaa kortensa kekoon politiikkatoimien, tuotteiden ja palveluiden parantamiseksi. Hän nostaa kymmenen kohtaa, jaoteltuna kolmeen kategoriaan: (I) *Sovellusalojen laajuutta* koskeva kategoria: Meidän olisi 1) käytettävä käyttäytymistiedettä linssinä, 2) integroida käyttäytymistiede organisaatioiden sisään (pikemminkin kuin erillisinä tiiminä), ja 3) hyödynnettävä kompleksisuusajattelua. (II) *Tutkimusmenetelmiä* koskeva kategoria: Meidän olisi 4) käytettävä RCT-asetelmiä viisaammin, kompleksisuus huomioiden, 5) suhtauduttava interventioiden replikoimiseen, muunnoksiin ja mukauttamiseen monipuolisemmin, 6) hyödynnettävä käytännöllisiä teorioita (korkean tason viitekehysten tai vinoumalistojen sijaan) sekä 7) hyödynnettävä hypoteeseja (mm. ennakkokoreksteröinti). (III) *Arvoja* koskeva kategoria: Meidän olisi 8) oltava nöyriä, tutkittava

myös marginaalissa olevia ryhmiä ja voimaannutettava käyttäytymistiedon käyttöön, 9) käytettävä datatiedettä yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja 10) tunnistettava oman subjektiivisen näkökulman ja etuoikeutetun position vaikutus, mahdollistettava tutkittavien kritiikki tutkijoita kohtaan ja lisättävä diversiteettiä tutkijakunnassa.

Julkaisu: Hallsworth, M. A manifesto for applying behavioural science. *Nature Human Behavior* 7, 310–322 (2023).

Linkki: <https://doi.org/10.1038/s41562-023-01555-3> (ks. myös Behavioural Insights Teamin [pidempi dokumentti tiivistelmiseen](#))

Vertaisarvioitu: Kyllä

Tutkimuksen luonne: Teoreettinen/käsitteellinen artikkeli

Tutkijan kommentti: Poikkeuksellisen luettu artikkeli on lyhennelmä pidemmästä tekstistä, jossa soveltavan käyttäytymistieteen saamaa kritiikkiä ja niiden pohjalta visioituja kehityskulkuja avataan tarkemmin. Kuvatut haasteet koskevat käyttäytymistieteiden soveltamista muuallakin kuin julkishallinnossa, esim. yrityksissä, erilaisten yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisujen luomiseksi. Erityisen kiinnostavia ovat nostot liittyen kompleksisuusnäkökulmaan, hypoteesien käyttämiseen tuloksia koskevan jälkikäteisjärjelyn ("I knew it all along"-jälkiviisauksivääristymä) välttämiseksi ja käyttäytymistieteen kriittisen itsetutkiskelun korostamiseen. (NH)

1.2 Implementaatiotiede voi auttaa politiikkatoimien toimeenpanon tehostamisessa

Tiivistelmä: Artikkelin lähtökohtana on yleinen (ja virheellinen) oletus, että kunhan jokin politiikkatoimi luodaan tai astuu voimaan, se implementoidaan eli toimeenpannaan kuten on aiottu. Muun muassa kansanterveyden edistämiseen liittyviä politiikkatoimia, esimerkiksi tupakoinnin ja ravitsemuksen saralta, ei monissa maissa ole tavoitellulla ta-

solla toimeenpantu. (Silloin kun arvioidaan, toimiiko politiikkatoimi aiotusti, päätöksentekijöiden tulisikin kriittisesti arvioida, missä määrin sitä käytännössä on todellisuudessa toimeenpantu.)

Implementaatiotiede tutkii, mikä vaikuttaa siihen, miten erilaiset ohjeistukset, suositukset ja muut interventiot otetaan käyttöön ja toimeenpannaan. Artikkelin ehdottaa implementaatiotieteen edistämistä myös politiikkatoimien toimeenpanon tutkimuksen osalta.

Implementaatiotieteen piirissä on kehitetty useita teorioita ja viitekehyksiä, esim. Expert Recommendations for Implementing Change (ERIC) projektin tunnistamat 73 strategiaa interventioiden toimeenpanon tukemiseksi. "Policy implementation science" voisi edistää politiikkatoimien toimeenpanoa käytännössä, esim. lisäämällä tietoa implementaation esteistä ja helpontajista, ja strategioista optimaalisen toimeenpanon tueksi. Viime vuosina politiikkatoimeenpanotiede ("policy implementation science") onkin saanut jonkin verran huomiota, mutta yhteisymmärrys "policy implementation"-käsitteistön sisällöstä puuttuu ja metodologisia edistysaskeleita tarvitaan. Monilla tutkijoilla ei ole koulutusta julkishallinnon tai politiikantutkimuksen saralta, vaan he pyrkivät soveltamaan omien tieteenalojensa metodeita (esim. ekonometriikka, datatiede, lääketiede, ym.) tai yleisiä implementaatiotieteen teorioita, metodeita, mittareita jne.. Ne eivät välttämättä ole riittäviä tai tarkoituksenmukaisia, koska ne eivät ulotu politiikan ja politiikkatoimien erityiseen kontekstiin. Tulevina vuosina tällä alalla nähtäneen paljon kehitystä.

Julkaisu: Chriqui, J. F., Asada, Y., Smith, N. R., Kroll-Desrosiers, A. & Lemon, S. C. (2023), Advancing the science of policy implementation: a call to action for the implementation science field, *Translational Behavioral Medicine*,, ibad034,

Linkki: <https://doi.org/10.1093/tbm/ibad034>

Vertaisarvioitu: Kyllä

Tutkimuksen luonne: Käsitteellinen/teoreettinen

Tutkijan kommentti: Monesti toimeenpanoa eli implementointia ajatellaan mutu-pohjalta, vaikka tästä aiheesta on olemassa kokonainen – joskin nuori – tieteenala. Implementaatiotieteen näyttöperustaisia teorioita ja viitekehyksiä mm. erilaisista implemen-

taatiostrategioista voi hyödyntää entistä tehokkaamman toimeenpanon suunnittelemiseksi. Kuitenkin, kuten artikkeli toteaa, ala on vielä kehittymässä, eikä kaiken ratkaisevia poppaskonsteja tästäkään ole luvattavissa. (NH)

1.3 Havainnot muiden toiminnasta ovat tärkeä suojautumisen mahdollistaja

Tiivistelmä: Ihmisten käyttäytymistä voi ohjata kahdentyyppiset sosiaaliset normit: velvoittavat (injunktiiviset) normit – ihmisen käsitys siitä, miten muut ihmiset odottavat hänen toimivan – ja kuvailevat (deskriptiiviset) normit, eli ihmisen käsitys siitä, miten muut ihmiset itse toimivat. Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin näiden normien vaikutusta maskin käyttöön COVID-19-pandemian aikana. Kahden vuoden ajan Yhdysvalloista kerätty aineisto viittaa siihen, että maskin käyttö ja siihen liittyvät normit olivat tiiviisti yhteydessä toisiinsa. Erityisesti kuvailevien normien muutos vaikutti johdonmukaisesti muutoksiin maskien käytössä; niin lisäävästi (normien voimistuessa) kuin vähentävästikin (normien heikentyessä).

Julkaisu: Heiman, S. L., Claessens, S., Ayers, J. D., Guevara Beltrán, D., Van Horn, A., Hirt, E. R., Aktipis, A., & Todd, P. M. (2023). Descriptive norms caused increases in mask wearing during the COVID-19 pandemic. *Scientific Reports*, 13(1).

Linkki: <https://doi.org/10.1038/s41598-023-38593-w>

Vertaisarvioitu: Kyllä

Tutkimuksen luonne: Pitkittäistutkimus

Tutkijan kommentti: Tutkimusasetelma ei ole paras mahdollinen tämän kysymyksen tutkimiseen, mutta tutkimus on linjassa aiemman tiedon kanssa: yksilön käyttäytymiseen vaikuttaa vahvasti se, miten hän näkee muiden ihmisten toimivan. Yksilökeskeiset ohjeistukset tehdä oma riskiarvio ja valinta maskin käytön tai muiden suojatoimien osalta voivat olla tässä mielessä ongelmallisia. Vaikka periaatteessa on vapaus käyttää maskia itse, se ei ole välttämättä sosiaalisesti mahdollista. Normien vaikutuksesta ja normiviestinnän riskinhallinnasta kiinnostuneet voivat lukea lisää tutkimuskatsauksista [1/23](#) (kohdat 1.1 ja 1.2) ja [1/22](#) (kohta 6.5). (MTJH)

1.4 Yhdysvalloissa 52 lääkäriä levitti virheellistä tietoa koronasta sosiaalisessa mediassa

Tiivistelmä: Tutkimuksissa selvitettiin, miten lääkärit levittivät sosiaalisessa mediassa virheellistä tietoa koronaviruksesta vuosina 2021-2022. Strukturoiduissa hauissa sosiaalisen median alustoilla (Twitter, Facebook, Instagram, Parler ja YouTube) ja verkko-hauissa havaittiin 52 misinformaatiota levittävää lääkäriä, joista monilla oli kymmeniä tuhansia tai jopa satoja tuhansia seuraajia. Sisällönanalysissä tunnistetut virheellisen tiedon pääteemat olivat (1) rokoteturvallisuuden ja -tehokkuuden kiistäminen, (2) puutteelliseen näyttöön perustuvien lääketieteellisten hoitojen mainostaminen, (3) kasvomaskien tehokkuuden kiistäminen ja niiden käytön haittojen korostaminen sekä, (4) muut perusteettomat väitteet, kuten salaliittoteoriat. Esimerkiksi osa lääkäreistä väitti virheellisesti tutkimusnäytön osoittavan, että maskit eivät estäisi hengitystievirusten leviämistä. Maskien haitoista levitettiin virheellistä tietoa, kuten että ne haittaisivat merkittävästi lasten sosiaalista kehitystä. Tutkimuksessa ei selvitetty misinformaatiota levittävien lääkärien motiiveja.

Julkaisu: Sule, S., DaCosta, M. C., DeCou, E., Gilson, C., Wallace, K., & Goff, S. L. (2023). Communication of COVID-19 Misinformation on Social Media by Physicians in the US. JAMA Network Open, 6(8), e2328928-e2328928.

Linkki: <https://jamanetwork.com/journals/jamanetworkopen/fullarticle/2808358>

Vertaisarvioitu: Kyllä

Tutkimuksen luonne: Monimenetelmällinen tutkimus

Tutkijan kommentti: Lääkärien ja muiden asiantuntijoiden levittämä virheellinen tieto on erityisen haitallista, sillä he nauttivat yhteiskunnassa erityistä luottamusta. Misinformaatio voi johtaa yksilöitä tai jopa organisaatioita päätöksentekoon, jonka he kuvittelevat perustuvan tieteelliseen näyttöön, vaikka näin ei todellisuudessa ole. Esimerkiksi yksilön päätös käyttää tai olla käyttämättä kasvomaskia ei perustu realistiseen arvioon mahdollisesta hyödystä, mikäli häntä on johdettu harhaan vähätellen maskien tehokkuutta ja liioittelemalla haittoja. Suomessakin moni on saattanut saada käsityksen, että

tutkimusnäyttö kasvomaskien hyödystä olisi vielä merkittävästi epäselvää tai osoittaisi niiden olevan hyödyttömiä. (KS)

2 Demokratian vahvistaminen: kuuleminen, osallisuus ja yhdenvertaisuus

Tutkija: Hanna Hämäläinen (TY)

2.1 Säädösjohtamisen kehittäminen vastauksena säädösvalmistelun haasteisiin?

Tiivistelmä: Kirjoituksessa tarkastellaan suomalaisen lainsäädäntöprosessin vaiheita ja pohditaan datan hyödyntämismahdollisuuksia sen kehittämisessä ja johdonmukaistamisessa. Kirjoituksessa keskiössä on säädösjohtaminen, jolla tarkoitetaan säädös-politiikan täytäntöönpanoa, lainsäädäntöprosessin ohjausta, seuranta ja valvontaa. Selvityksen aineistona on käytetty sekä valtioneuvoston Hankeikkunasta että eduskunnasta saatua dataa. Lisäksi säädösjohtamisen ja säädösvalmistelun laadun kehittämisen parissa toimivia henkilöitä on haastateltu. Nykyisen lainsäädäntöprosessin keskeisiksi ongelmiksi tunnistetaan sekä prosessista saatavilla olevan tiedon riittämättömyys että se, ettei kenelläkään ole kokonaisvastuuta prosessin johtamisesta. Tästä seuraa esimerkiksi ennakoimattomuutta, joka nimetään yhdeksi prosessin keskeiseksi haasteeksi.

Selvityksessä esitetään lainsäädäntöprosessin systemaattisempaa kehittämistä, mikä edellyttäisi esimerkiksi hyvän lainsäädäntöprosessin keskeisten elementtien ja niiden toteutumista mittaavien tekijöiden määrittämistä sekä johtamisen vastuiden selkeyttämistä. Lisäksi tietoon ja dataan perustuvaa säädösjohtamista tulisi vahvistaa. Tämä edellyttäisi paitsi tietojärjestelmiin liittyvää kehitystyötä myös tietojen kirjauskäytäntöjen johdonmukaistamista. Tällä hetkellä kirjauskäytännöt ovat selvityksen mukaan selkeästi puutteellisia. Selvityksessä ehdotetaan uutena toimenpiteenä myös eduskunnalle annettavan lainsäädäntöprosessin vuosikertomuksen laatimista.

Julkaisu: A. Keinänen ym., Miten lakien laatimista tulisi johtaa? Datan hyödyt säädösjohtamisessa. Sitran selvityksiä 233. Sitra 2023.

Linkki: <https://www.sitra.fi/julkaisut/miten-lakien-laatimista-tulisi-johtaa/>

Vertaisarvioitu: Ei.

Tutkimuksen luonne: Käytetty sekä määrällisiä että laadullisia (haastattelu) menetelmiä

Tutkijan kommentti: Lainsäädännön laatu ja toimiva demokratia ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa. Täten lainvalmisteluprosessin kehittämisellä on myös demokratian näkökulmasta myönteisiä vaikutuksia. Suomessa ei ole systemaattisesti lainvalmisteluprosessin laatua kokonaisuutena valvovaa tahoa. Lainvalmistelun laatua koskevissa kirjoituksissa on jo pitkään todettu tarve säädösjohtamisen vahvistamiselle prosessin kehittämisen näkökulmasta. Kuten selvityskin tuo esiin, parempi kokonaiskuva niin yksittäisen projektin vaiheista kuin säädöshankkeiden kokonaisuudestakin vaikuttaisi myönteisesti useisiin lainvalmistelun perinteisiin haasteisiin kuten resurssikysymyksiin. Tämä vuoksi pidän tärkeänä, että selvitys vie eteenpäin säädösjohtamisen kehittämistä koskevaa keskustelua ja jaan kirjoittajien näkemyksen tarpeesta asiasta koskevalle yksityiskohtaisemmalle tutkimukselle, joka mahdollistaisi konkreettisten toimintamallien ja ohjeistusten laatimisen. (HH)

2.2 Sääntelyvaikutusten arvioinnin episteeminen perusta

Tiivistelmä: Tutkimuksen teemana on sääntelyvaikutusten arviointi (RIA) ja sen episteeminen perusta. Kirjoituksessa kysytään, millaisia tulevaisuusorientoituneita päätelmiä voidaan tehdä vaikutusten arvioinnissa käytettävissä olevasta tiedosta sekä pohditaan kriittisesti näytön roolia prosessissa. Sääntelyvaikutusten arvioinnissa erityyppistä tietoa yhdistetään tulevaisuutta koskeviksi päätelmiksi. Kirjoituksessa tunnustetaan vaikutusten arviointiin liittyviä epävarmuustekijöitä erityyppisissä päättelyissä. Teoretisoinnin pohjana on Stephen Toulminin argumentaatiomalli. Kirjoitusta havainnollistetaan ympäristönsuojelua ja älykkäitä liikennejärjestelmiä koskevilla Euroopan komission lainsäädäntöehdotusten vaikutusten arvioinneilla. Esimerkkien kautta nostetaan esiin sekä onnistuneita että epäonnistuneita päättelyketjuja sekä keskeisempiä virheitä, joita sääntelyvaikutusten arvioinnin yhteydessä esiintyy. Tutkimuksen perusteella kirjoittajat toteavat tarpeen muovata vaikutusten arviointia koskevaa käsitteistöä

sen prosessillista ja argumentatiivista luonnetta paremmin kuvaavaksi. Kirjoituksen lopussa (s. 14) on esitettyjen havaintojen pohjalta koottu lyhyt tarkastuslista sääntelyvaikutusten arvioinnin parissa työskenteleville.

Julkaisu: Rantala K. ym. (2023). The logic of regulatory impact assessment: From evidence to evidential reasoning. *Regulation & Governance*, Advance online publication.

Linkki: <https://doi.org/10.1111/rego.12542>

Vertaisarvioitu: Kyllä.

Tutkimuksen luonne: Teoreettinen tutkimus

Tutkijan kommentti: Sääntelyvaikutusten arviointi on yksi keskeinen hyvän lainvalmistelun elementti. Tutkimus on mielestäni tärkeä, koska siinä muistutetaan tulevaisuusorientoituneen tiedontuotannon epävarmuuksista ja haasteista. Tämän lisäksi tutkimuksessa tehty mallinnus avaa kiinnostavalla tavalla vaikutusarvioinnin päättelyketjuja ja nostaa esille vaaranpaikkoja. Teoreettisesta luonteestaan huolimatta tutkimuksessa on onnistuttu myös esittämään konkreettisia askelmerkkejä, jotka ovat varmasti hyödyllisiä vaikutusten arvioinnin parissa työskenteleville valmistelijoille. (HH)

2.3 Digitalisaatio ja yhteiskunnallisen osallistumisen tavat

Tiivistelmä: Tutkimuksen kohteena on neljän digitaalisen teknologian (sensoriteknologia, data-analytiikka, alustat, sosiaalinen media) ja erilaisten yhteiskunnallisen osallistumisen tapojen välinen vuorovaikutus. Osallistumista käsitellään tutkimuksessa sen eri funktioista käsin: tiedon siirtämisenä, kollektiivisena päätöksentekona ja toimintana, mahdollisuutena valita ja esittää näkemyksiään ("choice and voice") sekä yhteisön normien noudattamisen valvontana ("judgment and oversight"). Teknologioiden ja osallistumisen tapojen vuorovaikutusta tarkastellaan tutkimuksessa osallistavan hallinnon kontekstissa. Tutkimuksen mukaan yhteiskunnan hallinnollinen konteksti ja sen osallistumiskulttuuri vaikuttavat siihen, mitä teknologiaa omaksutaan ja kuinka sitä käytetään tai muokataan. Tutkimuksen vertaileva lähestymistapa osoittaa, että

osallisuuden ja digitaalisten teknologioiden välinen suhde on kompleksinen. Digitalisaation vaikutukset niin osallisuuteen yleensä kuin yksittäiseen osallistumisentapaan-
kaan eivät siten ole yhtenäisiä. Sen sijaan jokaiseen tarkastelun kohteena olleeseen
teknologiaan liittyy monenlaisia mahdollisuuksia ja riskejä. Tutkimuksessa todetaan,
että digitalisaation suurin hyöty ei ole täysin uusien yhteiskunnallisen osallistumisen
muotojen luomisessa vaan uusien työkalujen tarjoamisessa olemassa olevien käytän-
töjen toteuttamiseksi tehokkaammin tai suuremmassa mittakaavassa. Tutkimus ajan-
tasaistaa myös osallistumisen tapoja koskevaa ymmärrystä tarkastelemalla niitä digi-
talisoituvassa hallintoympäristössä.

Julkaisu: Dean R. (2023) Civic Participation in the Datafied Society| Participatory
Governance in the Digital Age: From Input to Oversight. 17 International Journal of
Communication.

Linkki: <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/18833>

Vertaisarvioitu: Kyllä.

Tutkimuksen luonne: Teoreettinen tutkimus

Tutkijan kommentti: Tutkimus täydentää kiinnostavalla tavalla olemassa olevaa tie-
toa datafikaation vaikutuksista yksilön osallisuuteen tarkastelemalla laajemmasta per-
spektiivistä digitalisaatioprosessien vaikutuksia yhteiskunnallisen osallistumisen edis-
tämiseen poliittisessa päätöksenteossa. Tutkimusalan valtavirrasta poiketen kirjoituk-
sessa huomioidaan myös osallistumiskulttuurin vaikutus teknologioiden omaksumi-
seen, käyttämiseen ja muokkaamiseen, mikä laajentaa ymmärrystä toisaalta teeman
kompleksisuudesta ja myös kontekstidonnaisuudesta. Vaikka artikkeli lienee ensisijai-
sesti suunnattu akateemiselle yleisölle se tarjoaa kiinnostavaa luettavaa myös osalli-
suuden edistämisen parissa työskenteleville virkamiehille. (HH)

2.4 Suosituksia demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kehittämiseksi

Tiivistelmä: Kyseessä on opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kehittämisen ohjausryhmän (2020-2023) raportti. Ohjausryhmän tehtävänä oli toimeenpanna koulujen ja oppilaitosten demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta ja oppilaiden osallistamista sekä opetushenkilöstön valmiuksien lisäämistä koskevat hallitusohjelmakirjaukset. Ohjausryhmän tuli tehdä myös esityksiä konkreettiseksi toimenpiteiksi demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kehittämiseksi. Raportissa esitetään kolme suositusta demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kehittämiseksi tulevien vuosin aikana.

Ohjausryhmä esittää demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kansallisen kehittämisen koordinoinnin ja seurannan vahvistamista esimerkiksi vahvistamalla demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen jatkumoa koulutusasteiden välillä ja tuottamalla mitattavissa olevaa seurantatietoa oppimistavoitteiden saavuttamisesta eri koulutusastella. Kehittämistarpeita tulisi arvioida yhdessä oppilaiden kanssa. Myös eri hallinnon tasot kattavan koordinoitirakenteen perustamista tulisi selvittää. Ohjausryhmä esittää myös demokratia- ja ihmisoikeuskasvatukseen liittyvien teemojen käsittelyn lisäämistä opettajankoulutuksessa ja niiden saattamista osaksi opettajankoulutuksen pakollisia sisältöjä. Teemasta tulisi tarjota myös täydennyskoulutusta ja kehittää opetusta tukevien materiaaleja ja menetelmiä. Lisäksi esitetään jatkoa demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen hyvien käytäntöjen kehittämiseksi, kartoittamiseksi ja jalkauttamiseksi. Riittävä tietopohja tulee antaa koulutuksessa tarpeeksi varhaisessa vaiheessa. Lisäksi esille nostetaan raportissa esitettävien pilottihankkeiden ja kyselyn pohjalta toimivaksi koettujen käytäntöjen levittäminen, riittävät resurssit kehittämistyöhön, tiedontarve vähemmistöihin kuuluvien lasten ja nuorten demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksesta ja yhteistyön lisääminen esim. vanhempien ja järjestösektorin kanssa.

Julkaisu: Mikander, A. ym. (toim): Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kehittäminen 2020–2023 : Ohjausryhmän raportti ja suositukset. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:49. Valtioneuvosto 2023.

Linkki: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-570-2>

Vertaisarvioitu: Ei.

Tutkimuksen luonne: Raportti.

Tutkijan kommentti: Demokratia ja ihmisoikeudet ovat länsimaisen oikeusvaltion peruskiviä. Koulun merkitys demokratia- ja ihmisoikeuskasvatustyössä on keskeinen. Taitojen omaksumisen merkitys ei rajoitu pelkästään yhteiskunnan jäsenyyteen kasvamiseen vaan esimerkiksi demokratiakasvatuksen avulla voidaan vaikuttaa ehkäisevästi yhteiskunnan polarisoitumiseen. Raportin käsittelemä tematiikka onkin sekä ajankohtainen että tärkeä. Teemojen käsittely edellyttää opettajilta valmiuksia demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen toteuttamiseen, minkä vuoksi ehdotus teemojen nostamisesta opettajankoulutukseen on kannatettava. Suositus ei sinänsä ole uusi vaan samantyyppinen kannanotto on tehty jo aiemmin (mm. Rautiainen ym. 2014). Raportissa nostetuissa pilottihankkeissa kehitetyt toimivat käytännöt ovat hyödyllisiä koulujen omassa kehittämistyössä. (HH)

3 Käyttäytymistaloustiede

Tutkija: Lauri Sääksvuori (THL)

3.1 Eksponentiaalisen kasvun harha

Tiivistelmä: Tämä tutkimus todentaa kotitalouksien taipumuksen aliarvioida eksponentiaalisen kasvun merkitystä säästämisessä ja lainanotossa. Tutkimuksen perusteella päätöksentekijöiden intuitiivinen taipumus eksponentiaalisten funktioiden väärintulkintaan voi selittää taipumusta aliarvioida sekä sijoitusten pitkäaikaistuottoja että lainanoton todellisia kustannuksia. Tutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että kotitalouksien taipumus aliarvioida eksponentiaalisen kasvun merkitys on itsenäinen käyttäytymispiirre, joka ei ole yhteydessä yleiseen taloudelliseen päätöksentekotaitoon. Tutkimuksessa mitattu taipumus aliarvioida eksponentiaalista kasvua selittää kotitalouksien velkaantumista ja auttaa ymmärtämään erilaisten sääntelytoimien mahdollisia vaikutuksia kansalaisten velkaantumiskehitykseen.

Julkaisu: Stango, V., & Zinman, J. (2009). Exponential growth bias and household finance. *the Journal of Finance*, 64(6), 2807-2849.

Linkki: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1540-6261.2009.01518.x>

Vertaisarvioitu: Kyllä

Tutkimuksen luonne: Empiirinen tutkimus, joka hyödyntää monipuolisesti sekä yhdysvaltalaisia kuluttajakyselyitä että luottotietoaineistoja.

Tutkijan kommentti: Luotettava ja innovatiivinen tutkimus, joka todentaa luultavasti varsin universaalin taipumuksen aliarvioida eksponentiaalisen kasvun merkitystä säästämisessä ja lainanotossa. Tutkimus perustuu yhdysvaltalaisiin kuluttajatietoihin, mutta todennettu käyttäytymispiirre yleistyy suomalaisiin kuluttajiin. On kuitenkin jossain määrin epäselvää, kuinka koulutustaso ja yleinen taloudellinen lukutaito ovat yhteydessä tässä tutkimuksessa todennettuun ilmiöön. Tutkimuksen tulokset viittaavat sii-

hen, että eksponentiaalisten funktioiden vaikutusten läpinäkyvyyden lisääminen erilaisilla sääntelytoimilla (esim. pakolliset esimerkkilaskelmat) ja apuvälineillä (valmiiksi ohjelmoidut laskimet) voidaan vaikuttaa kotitalouksien lainanottoon.

3.2 Taloudellisen lukutaidon opetus parantaa talousosaamista ja muuttaa taloudellista käyttäytymistä

Tiivistelmä: Tämä meta-analyysi sisältää yhteenvedon 76 eri satunnaistetusta tutkimuksesta, jotka ovat selvittäneet erilaisten taloudellista lukutaitoa kehittävien interventioiden vaikutusta talousosaamiseen ja taloudellisiin päätöksiin. Tutkimus osoittaa, että taloudellisen lukutaidon opetus (esim. kouluissa) parantaa talousosaamista ja muuttaa tosielämän taloudellisia valintoja. Tutkijat arvioivat interventioiden keskimääräisen vaikutuskoon olevan $n. 0.12$ keskihajontaa. Näin ollen taloudellisen lukutaidon interventioiden vaikutuskoko vaikuttaa olevan hyvin lähellä muiden koulutusinterventioiden vaikutuskokoa.

Julkaisu: Kaiser, T., Lusardi, A., Menkhoff, L., & Urban, C. (2022). Financial education affects financial knowledge and downstream behaviors. *Journal of Financial Economics*, 145(2), 255-272.

Linkki: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0304405X21004281>

Vertaisarvioitu: Kyllä

Tutkimuksen luonne: Empiirinen yhteenvetotutkimus (meta-analyysi), joka sisältää 76 aiemmin julkaistua satunnaistettua kontrolloitua tutkimusta. Tutkimusjoukkoon sisältyy yhteensä noin 160000 henkilöä.

Tutkijan kommentti: Tutkimus antaa varsin positiivisen kuvan talousosaamisen kehittämisen vaikutuksista kotitalouksien valintoihin ja luo hyvän pohjan mahdollisille uusille talousosaamisen kehittämiseen tähtääville toimenpiteille. Tutkimustulokset viittaavat

siihen, että voi olla jossain määrin helpompaa vaikuttaa ihmisten säästämiskäyttäytymisen kuin lainanottoon. Tutkimus puoltaa ajatusta taloudellisen lukutaidon opetuksesta kouluissa – tai ainakin antaa viitteistä siitä, että opetus ei ole täysin turhaa.

3.3 Optimistiset ennustevirheet ovat yhteydessä velkaantumiseen

Tiivistelmä: Tämä empiirinen tutkimus suomalaisilla aineistoilla osoittaa (yli)optimististen ennustevirheiden olevan yhteydessä kotitalouksien velkaantumiseen. Tutkimuksen mukaan suurimpia ennustevirheitä tekevillä kotitalouksilla on eniten vaikeuksia selvittää laskuistaan – he myös kärsivät eniten velkaantumisesta. Tutkimus nostaa esiin uuden käyttäytymispiirteen, joka voi selittää tosielämän velkaantumista.

Julkaisu: Hyytinen, A., & Putkuri, H. (2018). Household optimism and overborrowing. *Journal of Money, Credit and Banking*, 50(1), 55-76.

Linkki: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/jmcb.12453>

Vertaisarvioitu: Kyllä

Tutkimuksen luonne: Empiirinen Tilastokeskuksen havaintoaineistoihin (tulonjakotilasto ja tulo ja elinolotutkimus) perustuva kuvaileva tutkimus.

Tutkijan kommentti: Tämä tutkimus on mielenkiintoinen suomalaisesta näkökulmasta ainakin kahdesta syystä. i) Tutkimus osoittaa kotitalouksien taipumuksen optimistisiin ennustevirheisiin olevan yhteydessä velkaantuneisuuteen Suomessa. Tutkimustulosten voi tulkita ainakin jossain määrin auttavan ymmärtämään muualla tuotettujen samankaltaisten tutkimustulosten yleistettävyyttä suomalaiseen kontekstiin. Varsin korkeasta koulutustasosta ja pienistä sosioekonomisista eroista huolimatta kotitalouksien erilaiset ennuste- ja päätöksenteon harhat selittänevät varsin hyvin velkaantumista myös Suomessa. ii) Tutkimus osoittaa suomalaisten rekisteri- ja kyselyaineistojen soveltuvan hyvin velkaantumisen taustalla olevien mekanismien tutkimiseen. Näin ollen tutkimus avaa polkuja uusille suomalaisiin aineistoihin perustuville tutkimuksille tästä aiheesta.

3.4 Työtulot, lääkeostot ja huumeiden käyttö ovat voimakkaasti yhteydessä yksilöiden rokotepäätöksiin

Tiivistelmä: Tämä tutkimus selvittää koronavirusrokotteen ottamisen yhteydessä olevia taustatekijöitä Suomessa. Hyödyntämällä erittäin laajaa kirjoa erilaisia rekisteriaineistoja sekä erilaisia koneoppimismalleja tutkimus todentaa erityisesti työtulojen, lääkeostojen sekä huumeidenkäytön olevan voimakkaasti yhteydessä yksilöiden koronavirusrokotepäätöksiin. Rokottaminen on huomattavasti yleisempää suurituloisilla kuin pienituloisilla. Rokotuttaminen on puolestaan huomattavasti harvinaisempaa huumeidenkäyttäjien ja psykoottisista oireista kärsivien henkilöiden keskuudessa. Tutkimus auttaa luotettavasti ja kattavasti havaitsemaan erilaisia ihmisryhmiä, joissa rokottaminen on huomattavasti väestön keskiarvoa epätodennäköisempää. Näin ollen tämä kuvaileva tutkimus mahdollistaa erilaisten politiikkatoimien ja interventiodien kohdentamisen ryhmiin, joissa toimenpiteillä voidaan olettaa olevan suurimman vaikutuksen.

Julkaisu: Hartonen, T., Jermy, B., Sõnajalg, H., Vartiainen, P., Krebs, K., Vabalas, A., ... & Ganna, A. (2023). Nationwide health, socio-economic and genetic predictors of COVID-19 vaccination status in Finland. *Nature Human Behaviour*, 1-15.

Linkki: <https://www.nature.com/articles/s41562-023-01591-z>

Vertaisarvioitu: Kyllä

Tutkimuksen luonne: Suomalaisiin laajoihin koko väestön kattaviin havaintoaineistoon perustuva empiirinen tutkimus, joka hyödyntää koneoppimismenetelmiä ennustemallien laadintaan.

Tutkijan kommentti: Tämä on mielenkiintoinen ja tuore suomalaisiin havaintoaineistoihin perustuva tutkimus koronarokottamiseen yhteydessä olevista taustatekijöistä. Tutkimus on luonteeltaan kuvaileva – se ei pyri erilaisten syy-seuraussuhteiden luotettavaan arviointiin. Tutkimus onnistuu osoittamaan väestöryhmiä, joissa rokottaminen

on muuta väestöä epätodennäköisempää. Tämä voi olla arvokasta tietoa erilaisten poliittikkatoimien ja interventioiden kohdentamisen ryhmiin, joissa toimenpiteillä voidaan olettaa olevan suurimman vaikutuksen.

3.5 Ennaltaehkäisevän terveydenhuollon kysyntäjousto: uutta evidenssiä HPV-rokotteista

Tiivistelmä: Tämä tutkimus pyrkii selvittämään naisille tarjottavien hpv-rokotteiden hintajoustoa Tanskassa. Tutkimus perustuu rokotteiden hinnoittelussa tapahtuneeseen muutokseen, jonka seurauksena aiemmin kuluttajille noin 500€ hintainen hpv-rokote sisällytettiin kansalliseen rokotusohjelmaan ja sitä alettiin tarjota ilmaiseksi alle 27-vuotialle naisille ja tytöille. Tutkimus soveltaa tämän muutoksen vaikutuksen arviointiin ns. regressioepäjatkuvuusmenetelmää, joka vertaa naisia tämän ikärajan molemmin puolin toisiinsa. Tutkimus osoittaa hintamuutoksen lisänneen hpv-rokotuskattavuutta tällä kyseisellä ikäraajalla n. 58 %-yksikköä.

Julkaisu: Marius Opstrup Morthorst (2023). Price Sensitivity and Heterogeneity in Vaccine Take-up: Evidence from an HPV Vaccine Program, *Working paper*, Aarhus University

Linkki: <https://sites.google.com/view/mariusopstrupmorthorst/research>

Vertaisarvioitu: Ei

Tutkimuksen luonne: Empiirinen laajoihin havaintoaineistoihin perustuva tutkimus, joka soveltaa ns. regressioepäjatkuvuusmenetelmää syy-seuraussuhteiden estimointiin.

Tutkijan kommentti: Tämä tutkimus tuo uutta tietoa ennaltaehkäisevien terveydenhuoltopalveluiden kysyntään vaikuttavista tekijöistä. Esimerkkitapauksena tässä on naisten hpv-rokote. Tutkimus osoittaa ennaltaehkäisevien terveydenhuoltopalveluiden hintajouston olevan poikkeuksellisen suuri moniin muihin hyödykkeisiin – erityisesti hoi-

dollisiin terveyspalveluihin – verrattuna. Tämä on tärkeää tietoa suunniteltaessa erilaisin kansanterveydellisesti merkittäviä ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä (esim. rokotusohjelmat ja seulonnat).

4 Terveys ja hyvinvointi

Tutkijaryhmä: Marjaana Jones (TAY), Anu Linnansaari (TAY), Heidi Kesanto-Jokipolvi (TAY), Johanna Roponen (TAY), Terhi Koivumäki (TAY), Pilvikki Absetz (TAY)

Raskausajan ja synnytyksen hoidolla on suuri merkitys raskaana oleville ja heidän läheisilleen. Varsin usein hoidon laadusta puhuttaessa keskitytään kliinisiin tulosmuutuksiin ja yleiseen tyytyväisyyteen. Kliiniset mittarit ovat tärkeitä, mutta niiden välittämä tieto ei välttämättä valota raskaana olevien ja synnyttäjien elettyjä kokemuksia tai eri ryhmien välisiä eroja hoitokokemuksissa. Tämä ymmärrys on kuitenkin keskeistä asiakaslähtöisiä palveluja rakennettaessa ja kehitettäessä. Tässä katsauksessa keskitymme van-hempien näkökulmiin ja erityisesti heidän näkemyksiinsä asiakastyytyväisyydestä. Mu-kaan on valittu tutkimuksia, joissa käsitellään raskaana olevien ja synnyttäjien sekä heidän läheistensä kokemuksia raskauden, synnytyksen ja lapsivuodeajan aikana saadusta hoidosta. Tutkimusten tavoitteena on myös ymmärtää millaisia tarpeita erilaisista taustoista tulevilla, eri elämäntilanteissa olevilla ja poikkeusaikana lapsen saaneilla perheillä on.

4.1 Kunnioittava ja osallistava vuorovaikutus tukee synnyttäjien tyytyväisyyttä

Tiivistelmä: Tyytyväisyyden määrittelemine on haastavaa, koska synnyttäjien ja terveydenhuollon henkilöstön odotukset ja kokemukset voivat erota toisistaan. Artikkelin tavoitteena oli selvittää naisten tyytyväisyyttä äitiyshuollon palveluihin sekä millaiset tekijät siihen vaikuttivat. Määrällinen analyysi osoitti, että synnytystapa vaikutti osallisuuden kokemukseen; luonnollisesti alateitse synnyttäneet kokivat todennäköisemmin osallisuutta kuin ne, jotka olivat synnyttäneet avusteisesti tai keisarinleikkauksella. Suurin osa naisista kuitenkin tunsi itsensä osalliseksi synnytyksessään. Laadullinen analyysi osoitti kolme tyytyväisyyteen vaikuttavaa teemaa: 1. miten hoitoa tarjottiin (jatkuvuus hoitohenkilökunnassa, mahdollisuus saada tukea/erilaisia palveluita), 2. henkilökunnan ominaisuudet (huolenpidon aitous ja kokonaisvaltaisuus, henkilökunnan pätevyys ja asiantuntemus), ja 3. osallisuus (viestiminen siitä mitä tehdään ja miksi tehdään, tarpeiden kuuntelu ja mahdollisuus valita).

Julkaisu: Lewis, L., Hauck, Y.L., Ronchi, F. *et al.* (2016) Gaining insight into how women conceptualize satisfaction: Western Australian women's perception of their maternity care experiences. *BMC Pregnancy Childbirth* 16: 29.

Linkki: <https://doi.org/10.1186/s12884-015-0759-x>

Vertaisarvioitu: Kyllä

Tutkimuksen luonne: Monimenetelmällinen tutkimus (kysely n=399 ja puhelinhaastattelu n=63).

Tutkimusryhmän kommentti: Johtopäätöksenä voidaan todeta, että tutkittavat arvosivat kunnioittavia kohtaamisia, joissa heidän tarpeitaan kuunneltiin ja jossa he saivat mahdollisuuden vaikuttaa omaan hoitoonsa. Kaikkineen vuorovaikutuksella voidaan todeta olevan erityisen keskeinen rooli äitiyshuollossa, jossa sekä synnyttäjä että lapsi ovat herkässä tilanteessa. Tämän vuoksi synnyttäjät tulisi ottaa proaktiivisemmin mukaan palvelujen kehittämiseen. Äitiyshuollossa olisi myös tärkeää panostaa siihen, että asiakkaalla olisi tilaa ja mahdollisuuksia esittää kysymyksiä, sillä terveydenhuollon henkilöstö ei välttämättä aina tiedä mikä askarruttaa eikä siksi osaa sanallistaa jokaista ratkaisua. Tutkimus oli tehty Australiassa ja kontekstina oli julkisen terveydenhuollon yksikkö, jossa keskityttiin korkeamman riskin synnytyksiin. Vaikka artikkelin tulokset ovat tärkeitä, tutkimusryhmämme olisi toivonut, että niiden analyysissä olisi päästy käsitteellisesti korkeammalle tasolle. Tästä huolimatta tulokset ovat sovellettavissa Suomen kontekstiin.

4.2 Synnytystapa- ja paikka sekä lasten määrä vaikuttaa näkemyksiin palvelun laadusta

Tiivistelmä: Asiakaskokemukset ovat merkittäviä terveydenhuollon laatuindikaattoreita. Kyselytutkimuksen tavoitteena oli tutkia äitien käsityksiä synnytysosaston potilasohjauksen, henkilökunnan osaamisen ja sairaalaympäristön laadusta, sekä selvittää mitkä äidin taustatekijöistä ovat yhteydessä käsityksiin. Äidit kokivat potilasohjauksen laadun yleisesti ottaen hyväksi; monille oli annettu selkeät ohjeet, ja he kokivat, että toimenpiteet ja hoito selitettiin ymmärrettävästi. Imetysohjaus sitä vastoin koettiin riittä-

mättömäksi. Henkilökunta koettiin päteväksi, ammattimaiseksi, ystävälliseksi ja luotettavaksi. Heidän koettiin osallistavan äitejä päätöksentekoon ja huomioivan perheen kokonaisvaltaisesti. Äidit olivat pääosin tyytyväisiä myös sairaalan ympäristöön; enemmistö pystyi synnyttämään valitsemassaan sairaalassa, ja he kokivat voivansa saapua sairaalaan turvallisesti ja oikeaan aikaan. Suurin osa tunsii olonsa turvalliseksi koko sairaalolon ajan, joskin äidit eivät kokeneet sairaalan fyysisiä tiloja kodinomaisiksi, jotka tukisivat perheen kokonaisvaltaista hoitoa. Useimmiten pienempien sairaaloiden synnytysosaston palveluiden laatu koettiin paremmiksi kuin yliopistosairaaloiden, ja alueellisesti Itä-Suomen sairaaloiden palvelut koettiin laadultaan paremmiksi kuin muiden alueiden. Monilapsisten perheiden äidit, alateitse synnyttäneet ja synnytysvalmennukseen osallistumattomat äidit kokivat laadun paremmaksi kuin yksilapsiset, keisarinleikkauksella synnyttäneet ja synnytysvalmennukseen osallistuneet äidit. Riittävän kivunlievityksen sekä äidin ja vauvan ihokontaktin havaittiin myös olevan yhteydessä tyytyväisyyteen.

Julkaisu: Kortet, S., Melender, H-L., Klemetti, R., Kääriäinen, M., Kaakinen, P. (2021) Mothers' perceptions of the quality of maternity services at Finnish maternity units: A cross-sectional study. *Nordic Journal of Nursing Research* 41(1):14-24.

Linkki: <https://doi.org/10.1177/2057158520937541>

Vertaisarvioitu: Kyllä.

Tutkimuksen luonne: Määrällinen poikkileikkaustutkimus

Tutkimusryhmän kommentti: Tulokset osoittivat, että Suomessa äidit ovat pääosin tyytyväisiä synnytysosaston palveluiden laatuun. Tutkimuksessa havaittiin, että äidin taustatekijöillä, kuten synnytystavalla ja lapsien määrällä, on merkitystä palveluiden laadun kokemiseen. Tämän vuoksi ensisynnyttäjien ja keisarinleikkauksella synnyttävien äitien tarpeisiin tulisi kiinnittää erityistä huomioita. Imetysohjausta tulisi kehittää, keskittyen riittävään potilasohjaukseen ja äidin tukemiseen. Riittävä kivunlievitys synnytyksen aikana sekä äidin ja vastasyntyneen ihokontakti tukee myös imetystä sekä yhteyden/siteen luomista ja parantaa äitien tyytyväisyyttä. Muokkaamalla hoitoympäristöä perhekeskeisemmäksi voidaan parantaa synnytyskokemusta. Jatkossa olisi tärkeää selvittää ja pyrkiä paremmin ymmärtämään palveluihin tyytymättömien äitien kokemuksia, jotta palveluita voidaan kehittää kohdennetusti. Tutkimukseen osallistui noin 1760 synnyttänyttä äitiä Suomen 23:lta synnytysosastolta. Äidit olivat keskimäärin 30-

vuotiaita, suomenkielisiä (94 %), ja yli puolet (57 %) ensisynnyttäjiä. Alhaisen vastausprosentin (12–69% riippuen synnytysosastosta) vuoksi tulos ei välttämättä ole suoraan yleistettävissä.

4.3 Pandemia-aika heikensi vanhempien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia

Tiivistelmä: Keväällä 2020 WHO julisti COVID-pandemian alkaneeksi ja raskaana olevat arviotiin koronan näkökulmasta riskiryhmäksi. Äitiyshuollon palveluja muokattiin pandemian myötä useassa maassa. Katsauksen tarkoituksena oli tutkia vanhempien kokemuksia äitiyshuollosta COVID-19 pandemian aikana.

Äitiyspalveluissa tapahtuneet muutokset aiheuttivat vanhemmissa ahdistusta ja hämmennystä. Vanhempien oli vaikea hahmottaa, mitkä ohjeet ja rajoitukset olivat kulloinkin voimassa ja ajan tasalla olevaa tietoa oli vaikea löytää. Henkilökunnan suojainten lisääntynyt käyttö herätti vanhemmissa turvallisuuden tunnetta, mutta hankaloitti kommunikointia. Testaus, käsienpesu ja erityisesti vierailuiden rajoittaminen lisäsi osalla äideistä ahdistuksen tunteita. Pandemia vähensi raskauteen ja synnytyksen liittyvien tapaamisten määrää. Suurin osa koki virtuaaliset tapaamiset onnistuneiksi, mutta lähes kaikki pitivät kuitenkin kasvokkain tapaamisia parempina vaihtoehtoina. Käynnit sairaalassa koettiin vanhempien mukaan rauhallisempina ja tehokkaampina.

Pandemian aikana äidit valitsivat herkemmin keisarileikkauksen kuin alatiesynnytyksen ja kotisynnytyksen sairaalasyntymisen sijaan. Pandemia vähensi vanhempien vaikutusmahdollisuutta synnytystavan ja kivunlievityksen valintaan. Synnytyksen jälkeen äidit ilmaisivat eristyneisyyden tunnetta ja halusivat usein kotiutua mahdollisimman pian. Laadullisissa tutkimuksissa korostui synnytyksen jälkeisen tuen vähäisyys. Imetys heti synnytyksen jälkeen lisääntyi verrattuna pandemiaa edeltäneeseen aikaan, samoin iho-kontakti vauvan ja äidin välillä oli suurempaa. Puolisot olivat vähemmän mukana synnytyksissä, mikä aiheutti ikäviä tunteita sekä äidillä että puolisoilla.

Julkaisu: Lalor, J. G., Sheaf, G., Mulligan, A., Ohaja, M., Clive, A., Murphy-Tighe, S., Ng, E. D., & Shorey, S. (2023) Parental experiences with changes in maternity care

during the Covid-19 pandemic: A mixed-studies systematic review. *Women and Birth: Journal of the Australian College of Midwives*, 36(2): e203–e212.

Linkki: <https://doi.org/10.1016/j.wombi.2022.08.004>

Vertaisarvioitu: Kyllä

Tutkimuksen luonne: Systemaattinen katsaus, joka sisälsi sekä laadullisia (n=18) että määrällisiä (n=31) tutkimuksia.

Tutkimusryhmän kommentti: Tulokset osoittivat kaikkineen, että vanhempien kokemukset äitiyshuollosta pandemian aikana eivät olleet yhtenäisiä WHO:n standardeille laadukkaasta äitiyshuollosta. WHO on kehittänyt kahdeksan standardia laadukkaalle äitiyshuololle: 1. näyttöön perustuvien käytäntöjen toteutus perushoidossa ja komplikaatioiden hallinta. 2. toimivat tietojärjestelmät 3. toimivat palautesysteemit 4. vaikuttavan kommunikoinnin varmistus 5. kunnioituksen osoittaminen ja arvokkuuden vaaliminen 6. emotionaalisen tuen tarjoaminen 7. osaava, motivoitunut henkilöresurssi 8. tarvittavat fyysiset resurssit käytössä. Pandemian ajan rajoitukset vaikuttivat myös siihen, kuinka paljon vanhemmat pystyivät osallistumaan ja vaikuttamaan hoitoprosesseihin. Tulevaisuudessa vastaavissa tilanteissa, kehittämiskohteet äitiyshuollossa liittyvät erityisesti tiedonjaon ajantasaisuuden parantamiseen. Myös tukihenkilön läsnäolon rajoittamisen välttämättömyyttä tulisi tarkasti harkita, sillä tukihenkilön merkitys synnyttäjän myönteiseen kokemukseen on keskeinen. Vanhemmat kaipaavat myös henkilökohtaisempaa otetta ja mielenterveyden seurantaa. Pandemia-aikanakin on tärkeää korostaa perhelähtöistä työtettä ja puolisoiden parempaa mukaan ottamista raskauden, synnytyksen ja synnytyksen jälkeisenä aikana. Katsaukseen valikoitui yhteensä 58 tutkimusta (n=65543 naista, 107 tukihenkilöä), ja suurin osa-tutkimuksista oli tehty Euroopassa (n=23) tai muissa korkean tulotason maissa.

4.4 Normatiiviset asenteet ja käytännöt varjostavat samaa sukupuolta olevien vanhempien myönteisiä kokemuksia

Tiivistelmä: Perherakenteiden moninaisuus ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien vanhempien määrä on kasvanut ja tulee oletettavasti kasvamaan lähivuosina. Kirjallisuuskatsaus tutki samaa sukupuolta olevien äitien kokemuksia, tuen saantia ja tarpeita neuvolatoiminnassa sekä lasten terveydenhuollossa. Tutkimuksen keskeinen viesti on, että samaa sukupuolta olevat äidit haluavat tulla kohdelluksi ja tunnustetuksi tasa-arvoisina, tavallisina odottajina ja vanhempina. Pääasiassa samaa sukupuolta olevien äitien kokemukset neuvolatoiminnasta ja lasten terveydenhuollosta olivat myönteisiä. Haasteiksi mainittiin kuitenkin terveydenhuollon ammattilaisten ennakkoasenteet, seksuaalisen suuntautumisen liiallinen korostuminen hoidossa, organisaatioiden heteronormatiiviset (käsitys vanhemmuudesta miehen ja naisen välisenä suhteena) asenteet ja käytännöt.

Julkaisu: Wells, M. B., & Lang, S. N. (2016). Supporting same-sex mothers in the Nordic child health field: a systematic literature review and meta-synthesis of the most gender equal countries. *Journal of Clinical Nursing*, 25(23–24), 3469–3483.

Linkki: <https://doi.org/10.1111/jocn.13340>

Vertaisarvioitu: Kyllä.

Tutkimuksen luonne: Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja metasynteesi laadullisista tutkimuksista (n=10).

Tutkimusryhmän kommentti: Seksuaalivähemmistöihin kuuluvat vanhemmat ovat moninainen joukko, joiden tarpeet ovat joiltakin osin erilaisia, mutta niissä on myös paljon samaa heteropariskuntien kanssa. Lapsille ja perheille suunnatuissa palveluissa tulisikin kiinnittää aiempaa enemmän huomioita heteronormatiivisten rakenteiden purkamiseen ja hoitohenkilökunnan lisäkoulutustarpeisiin perheiden moninaistuessa. Tutkimus kohdistettiin sukupuolten tasa-arvoindeksiin mukaan maailman tasa-arvoisimpina pidettyihin Pohjoismaihin ja tulokset ovat pääosin yleistettävissä Suomeen. Seksuaalivähemmistöihin kohdistuva tutkimus on kuitenkin nopeasti kasvanut tutkimusala ja vuosien 2000–2015 väliseen aineistoon keskittyvän katsauksen päivittäminen voisi olla tarpeellista, jotta saisimme lisää tietoa myös muiden vähemmistöryhmien, kuten samaa sukupuolta olevien isien, näkökulmista.

4.5 Hoidon jatkuvuus ja turvalliset kohtaamiset parantavat maahanmuuttajataustaisten vanhempien hoitokokemuksia

Tiivistelmä: Maahanmuuttajataustaisten synnyttäjien määrä on lisääntynyt useassa Euroopan maassa. Katsauksessa tarkasteltiin maahanmuuttajanaisten kokemuksia raskausajasta, synnytyksestä ja äitiyshuollosta. Tulokset osoittivat useita hoitoon pääsyyn ja hoidon laatuun liittyviä haasteita. Kaikki eivät olleet tietoisia heille kuuluvista palveluista ja niihin pääsy saattoi olla käytännössä hankalaa esimerkiksi taloudellisten syiden vuoksi. Raskaana olevilla ja ammattilaisilla ei aina ollut yhteistä kieltä, mikä vaikeutti vuorovaikutusta. Kirjallista informaatiota ei välttämättä ollut saatavilla eri kielillä ja perheenjäsenten käyttö tulkauksessa – ammattitulkkin sijasta – voi haitata tiedon kulkua. Raskaana oleva ei välttämättä pääse kysymään häntä askarruttavista asioista tai ei halua ottaa tiettyjä aiheita puheeksi. Aiemmat kokemukset lähtömaan järjestelmästä voivat myös värittää odottavan äidin odotuksia ja luoda epäluuloja. Ammattilaisten syrjivät asenteet ja haluttomuus kuunnella tai ymmärtää raskaana olevaa vaikeuttivat hoitosuhteita. Osalla raskaana olevista on elämässä myös muita haasteita, kuten taloudellisia haasteita, sosiaalisen turvaverkon puutteita tai traumaattisia kokemuksia, joihin he toivovat apua ja tukea. Hyvät hoitokokemukset liittyivät erityisesti hoitosuhteen jatkuvuuteen sekä kuulluksi tulemisen ja kunnioittavan suhtautumisen tunteeseen.

Julkaisu: Fair, F., Raben, L., Watson, H., Vivilaki, V., van den Muijsenbergh, M., et al. (2020) Migrant women's experiences of pregnancy, childbirth and maternity care in European countries: A systematic review. PLOS ONE 15(2): e0228378.

Linkki: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0228378>

Vertaisarvioitu: Kyllä.

Tutkimuksen luonne: Systemaattinen katsaus (n=51).

Tutkimusryhmän kommentti: Kaikki katsaukseen valikoituneet tutkimukset oli tehty Euroopassa ja ne kattoivat yhteensä 14 Euroopan maata. Vaikka äitiyshuollon palvelut vaihtelevatkin Euroopan maiden välillä, tutkimuksen tulokset ovat pääosin sovellettavissa myös Suomen kontekstiin. Tutkimuksiin osallistuneet olivat hyvin heterogeeninen

joukko, sillä mukana oli maahanmuuttajia, turvapaikanhakijoita sekä pakolaisia, jotka kaikki tulevat hyvin erilaisista taustoista, erilaisine valmiuksineen ja tarpeineen. Ryhmään kuuluu myös useita haavoittuvassa asemassa olevia naisia, jotka ovat läpikäyneet traumaattisia kokemuksia. On tärkeää varmistaa, että eri taustoista, erilaisilla valmiuksilla ja tarpeilla tulevat ihmiset saavat laadukasta ja yksilölliset tarpeet huomioivia palveluja hoitoa. Katsauksessa korostetaan erityisesti tutun ja turvallisen hoitosuhteen jatkuvuuden varmistamista sekä ammattilaisten kulttuurisen kompetenssin ja traumatietoisuuden merkitystä äitiyshuollossa. Turvalliset ja lähestyttävät neuvolan ammattilaiset voivat parhaassa tapauksessa tukea perheiden hyvinvointia myös laajemmassa mitta-kaavassa sekä ennaltaehkäisevästi, sillä vanhempien on mahdollista saada tukea monenlaisiin tarpeisiin.

5 Työelämä

Tutkijaryhmä: Markus Kanerva ja Kaisa Hytönen, (Laurea amk)

Tässä katsauksessa tarkastelemme työntekemiseen vaikuttavia epävarmuustekijöitä ja epävarmuuden herättämien reaktioiden vaikutuksia organisaatioiden arjessa eri tasoilla. Useat viimeaikaiset työelämän epävarmuutta tarkastelevat tutkimukset keskittyvät työmarkkinoita ravisuttaneen koronapandemian aiheuttamiin ennenkokemattomiin haasteisiin. Työmarkkinoilla koettiin poikkeavaa epävarmuutta ja haasteita esimerkiksi turismi- ja palvelualoilla, kun taudin leviämisen ehkäisemiseksi asetettiin liikkumisrajoituksia ympäri maailman. Nämä haasteet realisoituvat useissa organisaatiossa liikevaihdon supistumisena ja tarpeena irtisanoa tai lomauttaa henkilökuntaa. Kesän jälkeen kiihtynyt julkinen keskustelu Suomessa nostaa esille tämän hetken ja lähitulevaisuuden haasteen rakennusteollisuuden parissa: alan liitot ja järjestöt ennakoivat konkurssien yleistymistä ja työllisyystilanteen heikentymistä tulevalle talvelle. Rakennusalan ahdinko voi vaikuttaa koko talouden kehitykseen, joten työmarkkinoiden epävarmuus on jälleen ajankohtainen aihe. Onkin tärkeää kiinnittää huomioita siihen, kuinka toiminnan mukauttamiset vaikuttavat työyhteisöön ja työntekijöiden hyvinvointiin.

5.1 Työntekijällä pienempi riski tulla irtisanoituksissa PK-yrityksessä kuin suuryrityksessä

Tiivistelmä: Tässä tutkimuksessa keskitytään ymmärtämään, miten erityyppiset yritykset reagoivat ulkoisiin paineisiin, kun on kyse irtisanomispäätöksistä. Aiemmat tutkimukset ovat pääasiassa tarkastelleet suuria julkisesti noteerattuja yrityksiä jättäen huomiotta pienet ja keskisuuret yritykset (PK). Päätöksenteon taustalla olevat tekijät PK-yrityksissä usein kuitenkin poikkeavat suurista yrityksistä. Tutkimuksen keskeinen tavoite on selvittää, onko työllisyys vakaampaa PK-yrityksissä johtuen niiden resiliensista ulkoisille paineille, kuten osakkeenomistajien voitto-odotuksille, verrattuna suu-rempiin yrityksiin. Tätä varten tutkijat vertailivat PK-yritysten ja suuryritysten irtisanomisia huomioiden erilaiset tekijät, jotka vaikuttavat päätöksiin. Aineistona oli 250 000 yritystä eri Euroopan unionin maista, mukaan lukien Suomi. Aineiston paneelida-

taa oli vuosilta 2010 - 2019 kattaen olennaisimmat liiketoiminnan tunnusluvut. Keskeinen käsite tutkimushypoteesien laadinnassa oli "sosiaalinen läheisyys," joka viittaa PK-yrityksen omistajien, johdon ja työntekijöiden läheisiin ihmissuhteisiin. Tutkijat testasivat, voisiko tämä ihmisten välinen läheinen yhteys vähentää PK-yrityksissä tapahtuvia irtisanomisia. Tutkimuksen tulokset vahvistavat, että PK-yritykset ovat vähemmän taipuvaisia irtisanomaan työntekijöitä verrattuna suuriin yrityksiin. Lisäksi havaittiin, että yrityksen menestys vaikutti PK-yrityksissä vähemmän irtisanomishalukkuuteen kuin suurissa yrityksissä. Jos irtisanomisiin päädyttiin, PK-yrityksissä ne koskivat suhteessa harvempia ihmisiä kuin suuryrityksissä. PK-yrityksen päätöksenteossa erilaisten sidosryhmien intressit huomioidaan suuryrityksistä poikkeavalla tavalla. Koska omistajajohto tuntee läheisemmin työntekijät, vaikuttaa se vähentävän heidän halukkuuttaan parantaa yrityksen tulosta irtisanomisten kautta.

Julkaisu: Lefebvre, V. (2023). Layoffs in SMEs: The Role of Social Proximity. Journal of Business Ethics.

Linkki: <https://doi.org/10.1007/s10551-023-05414-z>

Vertaisarvioitu: Kyllä

Tutkimuksen luonne: Empiirinen määrällinen tutkimus

Tutkijan kommentti: Irtisanomisiin liittyvä tutkimuskirjallisuus on keskittynyt pääosin suuryrityksiin. Koska PK-yrityksillä on merkittävä rooli työllistäjinä ja uusien työpaikkojen luojina, on tärkeää ymmärtää myös niissä tapahtuvia irtisanomisia. Aiemmissa suuryrityksiä käsitelleissä tutkimuksissa on huomattu, että suuryritysten yksiköiden maantieteellisessä etäisyydellä pääkonttorista on ollut vaikutus yksikössä tapahtuneiden irtisanomisten määrään. Tässä tutkimuksessa saadut tulokset sosiaalisen etäisyyden vaikutuksista ovat sukua edellä mainitulle ilmiölle. Tämän tutkimuksen perusteella PK-yritykset tasapainottavat taloutta ratkaisemalla kannattavuushaasteitaan muillakin keinoilla kuin irtisanomisilla. Siksi olisi hyödyllistä ylläpitää PK-yritysten toimintaedellytyksiä etenkin taloudellisesti haastavina aikoina. (MK)

5.2 Vuorovaikutuksellinen ja informaationaalinen oikeudenmukaisuus takaa onnistuneen irtisanomisprosessin

Tiivistelmä: Tutkimuksessa tarkastellaan organisaation toimintatapojen oikeudenmukaisuuden vaikutusta työntekijäkokemukseen koronakriisin seurauksena toteutetuissa irtisanomisissa palveluliiketoiminnassa. Kyselytutkimuksen kohderyhmänä ovat Airbnb:n toteuttamien irtisanomisten yhteydessä työpaikkansa pitäneet sekä irtisanoituksi tulleet. Tutkimuksessa tarkastellaan regressionanalyysin keinoin sitä, vähentääkö organisatorinen oikeudenmukaisuus irtisanomisten aiheuttamia negatiivisia psykologisia vaikutuksia. Kyselytutkimuksessa organisatorista oikeudenmukaisuutta tarkasteltiin operationalisoimalla neljä eri oikeudenmukaisuuden osakomponenttia (distributiivinen, proseduraalinen, tiedollinen ja vuorovaikutuksellinen). Työntekijöiden psykologista tilaa tarkasteltiin mittaroimalla työtyytyväisyyttä, luottamusta, kyynisyyttä ja tunneperäistä uupumusta. Tutkimustulosten perusteella koettu tiedollinen oikeudenmukaisuus liittyy positiivisesti sekä työntekijöiden työtyytyväisyyteen että luottamukseen johtoon. Tiedollinen oikeudenmukaisuus vaikuttaa erityisesti työpaikkansa säilyttäneiden työtyytyväisyyteen ja työpaikkansa menettäneiden osalta luottamukseen. Vuorovaikutuksellinen oikeudenmukaisuus liittyy positiivisesti kumpienkin ryhmien luottamukseen ja työpaikkansa menettäneiden osalta myös työtyytyväisyyteen. Tiedollinen ja vuorovaikutuksellinen oikeudenmukaisuus liittyvät negatiivisesti kyynisyyteen, kun taas tunneperäisellä uupumuksella todettiin negatiivinen riippuvuus ainoastaan vuorovaikutuksellisen oikeudenmukaisuuden kanssa. Lisäksi työpaikkansa säilyttäneiden osalta kyynisyyttä vähensi koettu proseduraalinen oikeudenmukaisuus.

Julkaisu: Lee, S., Hong, S., & Lee, B. G. (2023). Is There a Right Way to Lay Off Employees in Times of Crisis?: The Role of Organizational Justice in the Case of Airbnb. *Sustainability*, 15(5), 4690.

Linkki: <https://doi.org/10.3390/su15054690>

Vertaisarvioitu: Kyllä

Tutkimuksen luonne: Kyselytutkimus

Tutkijan kommentti: Tutkimus osoittaa oikeudenmukaisuuden kokemuksen merkityksen irtisanomisten yhteydessä niin irtisanottujen kuin työpaikkansa pitäneiden työntekijöiden osalta. Organisaation tulevaisuuden menestyksen kannalta on tärkeä ylläpitää työtyytyväisyyttä ja luottamusta työyhteisössä ja välttää kyynisyyden ja tunneperäisen uupumisen tuntemuksien leviäminen yhteisössä. Lisäksi laajemman yhteisön kannalta on tärkeää, että hyvä työnantajamielikuva säilyy myös irtisanottujen keskuudessa. Tutkimuksen perusteella vaikuttaa, että irtisanomisprosessin vaikutuksiin voi laajasti vaikuttaa erityisesti tiedollisen ja vuorovaikutuksellisen oikeudenmukaisuuden kautta. Työntekijöiden kunnioitus, arvostaminen ja kohteliaisuus sekä totuudenmukainen ja riittävä viestinsä ovatkin onnistuneen prosessin keskiössä. Lisäksi työpaikkansa säilyttävien osalta voi olla hyödyllistä kiinnittää erityistä huomiota myös proseduraaliseen oikeudenmukaisuuteen, koska tutkimuksen perusteella se vähentää kyynisyyttä. (KH)

5.3 Toimintatapojen epäreiluus vahvistaa kehystysvaikutusta lomautuspäätöksiä tekevien päälliköiden mielissä

Tiivistelmä: Yhdysvalloissa toteutetussa tutkimuksessaan Kim selvitti, kuinka lomautusmenettelytapojen reiluus ja kehystysvaikutus vaikuttavat yleishyödyllisten järjestöjen päälliköiden kokemukseen organisaatiosta. Tutkimuksessa tarkasteltiin sitä, millainen vaikutus lomautusmenettelyn erilaisella kuvauksella ja kehystysvaikutuksella on päälliköiden kokemaan luottamukseen ja tukeen organisaatiota kohtaan. Koeasetelma toteutettiin kyselytutkimuksena, jossa vastaajat arvioivat hypoteettista esimerkkitapausta. Koeasetelmassa tutkimukseen osallistuvilla yleishyödyllisten järjestöjen päälliköille ensin kuvattiin hypoteettisen organisaation lomautuskäytänteitä, jotka olivat joko epäreiluja tai reiluja lomautettavan henkilön osallistamisen ja kunnioittamisen näkökulmista. Päälliköitä pyydettiin tämän jälkeen arvioimaan likert-asteikolla millaista työtä tekevät henkilöt joko saavat pitää työnsä (pidettävät-kehys) tai lomautetaan (lomautettavat-kehys). Lopuksi koehenkilöt vastasivat kuuteen kysymykseen, joilla mitattiin päälliköiden valmiutta tukea ja luottaa organisaation. Tutkimus toteutettiin satunnais-tamalla päälliköt neljään eri koeryhmään: (1) reilut menettelytavat ja pidettävät-kehys,

(2) reilut menettelytavat ja lomautettavat-kehys, (3) epäreilut menettelytavat ja pidettävät-kehys sekä (4) epäreilut menettelytavat ja lomautettavat-kehys. Tutkimuksen tuloksena havaittiin, että päälliköt olivat valmiimpia luottamaan ja tukemaan organisaatiota silloin, kun lomautuksia tarkasteltiin pidettävät-kehyksessä kuin silloin kun tarkastelu tehtiin lomautettavat-kehyksessä. Kun tarkastelu kohdistui erikseen reiluja ja epäreiluja lomautuskäytänteitä käyttäviin organisaatioihin havaittiin, että kehystysvaikutus oli tilastollisesti merkitsevä ainoastaan epäreiluiksi käytäntöjä soveltavien organisaatioiden tapauksessa.

Julkaisu: Kim, M. H. (2022). Framing Effects, Procedural Fairness, and the Nonprofit Managers' Reactions to Job Layoffs in Response to the Economic Shock of the COVID-19 Crisis. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 33(5), 1035-1050.

Linkki: <https://doi.org/10.1007/s11266-021-00439-2>

Vertaisarvioitu: Kyllä

Tutkimuksen luonne: Satunnaistettu vertailukoe

Tutkijan kommentti: Tutkimuksessaan Kim keskittyy erityisesti kehystysvaikutuksen tarkasteluun reilusti tai epäreilusti lomautuskäytänteitä soveltavissa yleishyödyllisissä organisaatioissa. Tarkastelussa ei juurikaan kiinnitetty huomiota siihen, millainen vaikutus lomautuskäytänteillä (reilu vs. epäreilu) itsessään on päälliköiden kokemaan luottamukseen ja organisaation tukemishalukkuuteen. Tutkimusaineistoa esittävien grafiikkojen perustella vaikuttaa todennäköiseltä, etteivät reilut vs. epäreilut lomautuskäytänteet itsessään vaikuttaneet merkitsevästi päälliköiden asenteisiin organisaatiota kohtaan kyseisessä aineistossa. Sen sijaan tutkimustuloksien perusteella epäreiluiksi koettuja lomautuskäytäntöjä soveltavien organisaatioiden kohdalla kehystysvaikutus (lomautettavat-kehys vs. pidettävät-kehys) vaikuttaa merkitsevästi päälliköiden tukeen organisaatiolle ja luottamukseen. Tutkimustuloksien perusteella voidaan pitää perusteltuna suositella positiivisen kehyksen käyttöä lomautustarpeiden arvioinnissa, koska tämä voi olla hyödyllistä tietyissä organisaatioissa. Tuloksia tulkittaessa on kuitenkin huomioitava, että aineisto on kerätty kyselytutkimuksella koronakriisin alkuaikoihin hypoteettisia skenaarioita hyödyntäen, eikä pohjaudu tosielämän tilanteessa tehtyyn harkintaan. (KH)

5.4 Työpaikan sisäinen epävarmuus heikentää suoriutumista; ulkoinen epävarmuus voi vahvistaa

Tiivistelmä: Tutkimus tarkastelee koronakriisin aiheuttaman epävarmuuden vaikutusta työyhteisöissä työn tuloksien näkökulmasta. Tarkastelussa huomioidaan erillisinä sekä työpaikan pysyvyyteen liittyvä organisaation sisäinen epävarmuus että laajempaan toimintaympäristöön liittyvä koettu organisaation ulkopuolinen epävarmuus. Sosiaalisen identiteetin teorian pohjalta rakennettujen hypoteesien mukaan (1) työpaikan varmuuden lisääntyminen (vähentyminen) koronakriisin puhkeamisen seurauksena vähentää (lisää) tulevaa identifioitumista organisaatioon, (2) lisääntynyt (vähentynyt) koettu epävarmuus toimintaympäristössä koronakriisin puhkeamisen seurauksena päin vastoin lisää (vähentää) tulevaa identifioitumista organisaatioon ja (3) lisääntynyt (vähentynyt) identifioituminen organisaatioon koronapandemian aikana lisää (vähentää) työpanosta, organisaatiokansalaisuutta ja työssä suoriutumista koronapandemian aikana. Tutkimus toteutettiin tarkastelemalla yksilötasolla muutoksia epävarmuuden kokemuksissa, organisaatioon identifioitumisessa ja työssä suoriutumisessa. Tutkimustulokset tukivat kaikkia kolmea hypoteesia. Tutkimustulokset osoittavat, ettei työelämää ja yhteiskuntaa mullistanut epävarmuudella ole aina negatiivinen vaikutus, vaan toimintaympäristön epävarmuus voi myös lisätä identifioitumista organisaatioon, joka puolestaan nostaa työpanosta ja suoriutumisen tasoa.

Julkaisu: Lian, H., Li, J. (K.), Du, C., Wu, W., Xia, Y., & Lee, C. (2022). Disaster or opportunity? How COVID-19-associated changes in environmental uncertainty and job insecurity relate to organizational identification and performance. *Journal of Applied Psychology*, 107(5), 693–706.

Linkki: <https://doi.org/10.1037/apl0001011>

Vertaisarvioitu: Kyllä

Tutkimuksen luonne: Kyselytutkimus, pitkittäistutkimus

Tutkijan kommentti: Tämä laadukas ja mielenkiintoiseen aineistoon pohjautuva tutkimus osoittaa erinomaisesti epävarmuuden eri puolet työssä suoriutumisen näkökulmasta. Koronakriisin luoma työntekijän omaan työpaikkaan liittyvä epävarmuus johti heikentyneeseen työssä suoriutumiseen, kun taas ulkoinen epävarmuus vahvisti identifiointumista organisaatioon ja sen luomaan yhteisöön, jonka puolestaan havaittiin vaikuttavan työssä suoriutumiseen. Kun toimintaympäristön laajemmat kriisit luovat epävarmuutta työyhteisöön olisikin arvokasta huomioida ulkoisen kriisin voima työyhteisön sisäisessä vahvistamisessa. Tutkimuksessa poikkeuksellista on, että ennen korona-aikaa alkaneen tutkimushankkeen puitteissa koronakriisin vaikutuksia voidaan tarkastella yksilötasolla kolmessa eri mittapisteessä samoilla mittareilla: ennen kriisin alkua vuonna joulukuussa 2019, ensimmäisen vuoden aikana syyskuussa 2020 sekä myöhemmin kriisin aikana elokuussa 2021. (KH)

5.5 Oma toimijuus työelämän riskien hallinnassa

Tiivistelmä: Alankomaissa toteutetun tutkimuksen tarkastelun kohteena oli työelämän epävarmuuden kokemuksen vähentäminen. Tutkimuksen pohjana oli resurssien niukuuden periaate ja resurssien säilyttämisen teoria. Tutkijat pyrkivät selvittämään, miten työtoimeentulon epävarmuus vaikuttaa työntekijöiden kykyyn proaktiivisesti vaikuttaa työuraansa. Tutkimus suoritettiin kolmivaiheisena kyselytutkimuksena COVID-19-pandemian aikana 2020–2021, ja siihen osallistuneet henkilöt olivat itsenäisiä ammatinharjoittajia, jotka saivat valtion myöntämää taloudellista tukea. Kyselyyn vastanneet olivat 18–67-vuotiaita ja he olivat työskennelleet vähintään 20 tuntia viikossa itsenäisenä ammatinharjoittajana vuonna 2019. Kyselytutkimuksen perusteella työn epävarmuuden hallinta taloudellisesti haastavina aikoina on helpommin sanottu kuin tehty. Tutkimus toisti havainnon siitä, että työntekijät voivat proaktiivisesti pienentää omaa kognitiivista kokemusta työhön liittyvästä epävarmuudesta. Lisäksi havaittiin, että keskittyminen tulevaisuuteen on tärkeä tekijä proaktiivisessa urakäyttäytymisessä ja että työhön liittyvä epävarmuuden kokemus rajoitti ihmisten kognitiivista toimintaa: mitä enemmän ihmiset murehtivat työnsä tulevaisuudesta, sitä todennäköisemmin heillä oli vaikeuksia ajatella selvästi ja muotoilla ideoita selkeästi. Kokemus työn epävarmuu-

desta ei kuitenkaan rajoittanut ihmisten tulevaisuusfokusta; sen sijaan se kannusti tulevaisuusfokusta niillä, jotka eivät olleet huolissaan tuloistaan. Yhdessä nämä tulokset viittaavat siihen, että huoli mahdollisesta työn menettämisestä saattaa haitata ihmisten kognitiivista toimintaa, mutta se ei välttämättä heikennä heidän kykyään osallistua tulevaisuuskeskeisiin toimintoihin, kuten proaktiiviseen urakäyttämiseen. Itse asiassa huoli mahdollisesta työn menettämisestä saattaa jopa kannustaa proaktiivista urakäyttämistä, kun ihmisillä on turvattu tulonlähde.

Julkaisu: Koen, J. & van Bezouw, M. J. (2021). Acting Proactively to Manage Job Insecurity: How Worrying About the Future of One's Job May Obstruct Future-Focused Thinking and Behavior. *Frontiers in Psychology*, 12.

Linkki: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2021.727363/full>

Vertaisarvioitu: Kyllä

Tutkimuksen luonne: Kyselytutkimus

Tutkijan kommentti: Aiempien tutkimusten mukaan työsuhteisiin liittyvät epävarmuuden kokemukset vaikuttavat kielteisesti työntekijöiden henkiseen ja fyysiseen terveyteen, työsuoritukseen ja jopa uranäkymiin. Epävarmuuden käsittelyssä proaktiivinen ote on vaikuttanut lupaavalta lähestymistavalta. Siihen kuuluvat erilaiset etukäteen toteutetut toimet, joiden avulla voidaan esim. välttää irtisanominen tai muu stressaava kokemus. Harvat tutkimukset ovat kuitenkin keskittyneet varsinaisen epävarmuuden poistamiseen. Tämän tutkimuksen pohjalta proaktiivinen uraote voi suoraan vähentää työhön liittyvää epävarmuutta eikä vain kokemusta siitä. Lisäksi epävarmoilla työmarkkinoilla kannattaisi tarkastella, miten taloudellisen turvallisuuden kokemusta voisi kehittää. Tämän tutkimuksen otoskoko oli kuitenkin melko alhainen, minkä vuoksi tuloksiin kannattaa suhtautua pienellä varauksella, kunnes ne pystytään laajemmalla aineistolla toistamaan. Tutkimukseen osallistuneet olivat itsenäisiä elinkeinonharjoittajia, joiden epävarmuuden sietokyky voi poiketa työsuhteessa työskentelevistä. (MK)

6 Kestävä kehitys

Tutkija: Jarno Tuominen (TY)

6.1 Tehokas keino kertakäyttöruokailuvälineiden käytön vähentämiseen

Tiivistelmä: Kertakäyttöisten ruokailuvälineiden käytöllä on merkittäviä ilmaston ja luonnon kannalta haitallisia seurauksia. Verkossa tapahtuvien ruokatilausten seurauksena kertakäyttöisten välineiden käyttö on kasvanut. Tutkimusryhmä pyrki vähentämään kertakäyttöisten ruokailuvälineiden käyttöä Kiinan kolmessa suuressa kaupungissa (Peking, Shanghai, Tianjin) paikallisen ruoanvälitysyhtiö Elemen kanssa. He käyttivät käyttäytymistieteellisten interventiodien menetelmänä oletusasetusten muutosta (ruokailuvälineiden määrä määräytyy oletusarvoisesti ruon määrän mukaan -> oletusarvoisesti ei ruokailuvälineitä), yhdistettynä vihreiden kuluttajien palkitsemiseen pisteiden avulla. Muutokseen yhdistettiin ruokailuvälineiden valinta erillisessä ponnahdusikkunassa, lisäten valinnan huomioitavuutta. Yhdestä välineettömästä tilauksesta korvattiin 16 vihreää pistettä, ja kun näitä oli tämän tai muiden toimintojen (julkisen liikenteen käyttö, kävely, kierrätys ym.) karttunut 16000 kappaletta, kuluttaja voi pyytää yritystä istuttamaan itsensä mukaan nimetyn puun Kiinan aavikkoalueelle. Tämä yksinkertainen muutos tilausjärjestelmässä lisäsi ruokavälineettömien tilausten määrää keskimäärin lähes 650%, yltäen viidennekseen kaikista tilauksista. Vertailuryhmässä ei tapahtunut vastaavaa muutosta, joten sen voidaan olettaa olevan seurausta tutkimuksen toimenpiteestä. Muutos oli harmiton, eli se ei myöskään vähentänyt tilausten määrää järjestelmässä. Laajennettuna kattamaan koko Kiina ja olettaen muutosten pysyvän samanlaisina myös muissa kaupungeissa, tarkoittaisi tämä yksinkertainen muutos 3,26 miljoonan muovitonnin vähennystä ja säästäisi 5,44 miljoonaa puuta.

Julkaisu: He, G., Pan, Y., Park, A., Sawada, Y. & Tan, E. S. (2023). Reducing single-use cutlery with green nudges: Evidence from China's food-delivery industry. *Science*, 381(6662), eadd9884.

Linkki: <https://doi.org/10.1126/science.add9884>

Vertaisarvioitu: Kyllä

Tutkimuksen luonne: Tutkimus

Tutkijan kommentti: Pienistä arjen valinnoista koostuu merkittäviä järjestelmätason vaikutuksia. Tämä tutkimus osoittaa helpon, kustannustehokkaan ja skaalattavan nyky-intervention käyttökelpoisuuden ilmastonmuutoksen torjuntaan ja luonnon moninaisuuden säilyttämiseksi. Vastaavia toimenpiteitä on toteutettu aiemmin myös osana julkishallintoa, esimerkiksi lomakkeiden suunnittelussa, hyvällä menestyksellä. Tämä tutkimus avaa näkökulmia yritysysteistyön suuntaan globaalien haasteiden ratkaisemiseksi. Kiinnostavaa tietoa löytyy myös tutkimuksen sisältä, tarkemmasta jaottelusta. Vihreiden pisteiden keräämisen ei nähty olevan keskeinen muutosajuri, sillä aiempi pisteiden keruu tai puun istutus -palkkion läheisyys ei näyttänyt liittyvän toimenpiteen vaikuttavuuteen. Siinä missä yli 80% reagoi muutokseen positiivisesti, oli kuitenkin löydettävissä myös n. 11% ryhmä, joka päinvastoin lisäsi kertakäyttöisten ruokailuvälineiden määrää tilauksissaan. Kaiken kaikkiaan naiset, keski-ikäiset ja iäkkäät, ilmastomyönteiset, varakkaat ja järjestelmää usein käyttävät reagoivat muutoksiin positiivisimmin. Yhteenvetona oletusasetun muutos on kustannustehokas ja toimiva keino yksittäisten valintojen muutoksessa.

6.2 Miten ihmiset suhtautuvat ilmastopoliittikkatoimiin?

Tiivistelmä: Kansalaiset pääasiallisesti jakavat kokemuksen ihmisen toiminnan vaikutuksista ilmastonmuutoksen edistäjänä ja pitävät ongelmaa merkittävänä, ajankohtaisena ja todenmukaisena asiointilana. Ajatukset siitä millaisten toimenpiteiden avulla ilmastonmuutosta tulisi hillitä ovat kuitenkin huomattavasti moninaisemmat. Fairbrotherin katsaus erilaisiin ilmastopoliittikkatoimiin pyrkii selventämään kansalaisten uskomuksia näihin liittyen. Tutkimuskenttä aiheeseen liittyen on kuitenkin yhä vähäistä ja sisältää ristiriitaisuuksia. Samanaikaisesti näyttäisi siltä, että kansalaiset olisivat valmiita hallinnon toteuttamiin ylhäältä tuleviin toimenpiteisiin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, kuitenkin esimerkiksi hiilivero ei saa suurta kannatusta. Toimenpiteiden suosio vaikuttaisi myös heijastelevan laajempaa poliittista kulttuuria, esimerkiksi kor-

kean luottamuksen kulkien yhdessä politiikkatoimien hyväksyttävyyden ja kannatettavuuden kanssa. Tutkija toteaaakin lopputulemana tämän aihepiirin olevan keskeinen jatkotutkimusala, jonka syvällisempi tutkimus on tarkoituksenmukaista sekä tieteen että toimivan julkishallinnon kannalta.

Julkaisu: Fairbrother, M. (2022). Public opinion about climate policies: A review and call for more studies of what people want. *PLoS Climate*, 1(5), e0000030.

Linkki: <https://doi.org/10.1371/journal.pclm.0000030>

Vertaisarvioitu: Kyllä

Tutkimuksen luonne: Katsausartikkeli

Tutkijan kommentti: Fairbrotherin katsaus pyrkii vastaamaan kysymykseen siitä miten ihmiset suhtautuvat eri ilmastopolitiikkatoimenpiteisiin ja mitkä tekijät ennustavat näitä asenteita. Tämä on erityisen merkittävä kysymys, sillä vaikka eri politiikkatoimenpiteitä esimerkiksi verotukseen tai käyttäytymistieteiden soveltamiskeinoihin liittyen on tutkittu verrattain paljon, ei selkeää käsitystä usean toimenpiteen vertailusta yleisesti, eikä erityisesti ilmastopolitiikkaan liittyen ei ole muutamaa rajattua poikkeusta huolimatta toteutettu. Tästä johtuen poliitikot ja virkamiehet joutuvat osin ”lentämään sokkona”, ilman kuvaa eri toimenpiteiden poliittisista vaikutuksista tai niiden käytännönpanon tehokkuudesta.

6.3 Ilmastopolitiikkatoimille kansainvälistä tukea, etenkin kun niistä viestitään läpinäkyvästi

Tiivistelmä: Miten ihmiset ympäri maailman kokevat ilmastomuutoksen ja millaisia toimenpiteitä he sen hidastamiseksi kannattavat? Dechezleprêtre ja kollegat tutkivat yli 40 000 ihmistä 20 maassa, kattaen sekä kehittyvät että kehittyneet maat. He kuvaavat kolmen keskeisen huolen ennustavan ihmisten ilmastoasenteita: Huoli toimenpiteiden koetusta vaikuttavuudesta, huoli toimenpiteiden epätasa-arvoisesta jakautu-

misesta vähävaraisille, ja huoli toimenpiteiden vaikutuksista omaan elämään. Tarkasteltavat toimenpiteet ovat polttomootoriautojen kieltäminen, vihreä infrastruktuuriohjelma sekä hiilivero. Kokeellisessa osassa he näyttävät osalle tutkittavista videoita politiikkatoimien vaikuttavuuden toimintamalleista ja osalle tutkittavista videoita ilmastonmuutoksesta ja sen vaikutuksista heidän asuinmaahansa. Pelkkä ilmastonmuutoksesta ja sen seurauksista kertominen ei lisää politiikkatoimien hyväksyntää. Selkeä informointi politiikkatoimien sisällöstä ja niiden mekaniikasta sen sijaan näyttäytyy merkittävänä tekijänä politiikkatoimien tukeen liittyen.

Julkaisu: Dechezleprêtre, A., Fabre, A., Kruse, T., Planterose, B., Sanchez, A. C., & Stantcheva, S. (2023). Fighting Climate Change: International Attitudes Toward Climate Policies. NBER Working paper series, 30265.

Linkki: <http://www.nber.org/papers/w30265>

Vertaisarvioitu: Ei

Tutkimuksen luonne: Kokeellinen kyselytutkimus

Tutkijan kommentti: Tämän tutkimuksen voidaan nähdä olevan oiva sisäpaperi yllä kuvatun Fairbrotherin katsauksen (6.4) kanssa. Se sisältää kattavaa tietoa eri maiden kansalaisten uskomuksista, asenteista ja taustekijöistä suhteessa politiikkatoimiin. Tämän lisäksi tutkimus pyrkii vastaamaan kattavasti kysymykseen siitä, miten ilmastonmuutoksesta on tarkoituksenmukaista viestiä. Politiikkatoimien läpinäkyväksi tekeminen ja kansalaisten informointi mitä ne käytännössä tarkoittavat vaikuttaa toimivan pelkkää ilmastotietoa paremmin. Kuitenkin, kysyttäessä arjen käyttäytymiseen vaikuttamisesta ilmastotiedonanto on kuitenkin vaikuttava, ja politiikkatoimi-informaatiolla ei ole vaikutusta. Kaiken kaikkiaan vaikuttavilla ilmastotoimenpiteillä näyttäisi olevan laajaa kannatusta asuinmaasta huolimatta.

6.4 Kierrätysvääristymä: Ihmiset ylenkatsovat kierrätystä kestävämpiä kulutuskeinoja

Tiivistelmä: Kestävän kuluttamisen osalta kierrätyksen keskeistä roolia on korostettu muiden toimenpiteiden kustannuksella. Tämä siitäkin huolimatta, että uudelleenkäyttö

tai hankintojen vähentäminen ovat merkittävästi kestävämpiä keinoja. Tämä ”kierrätysväärästymä ja vähennyshuomioimattomuus” on Barnettin ja kumppaneiden kyselytutkimuksen aiheena. He pyysivät vastaajia (N=1321) arvioimaan erilaisten toimenpiteiden vaikuttavuutta tehokkuusjärjestyksessä. Suurin osa vastaajista piti virheellisesti kierrätystä tehokkaimpana keinona jätteen vähennykseen. Erityisesti kierrätyksessä hyödynnettävissä olevan muovin määrää yliarvioitiin. Virheksitys kierrätyksen tehokkuuteen suhteessa muihin toimiin korjautui osin, kun henkilöille annettiin tietoa eri jätteiden sijoituspaikoista ja valittavina olevien vaihtoehtojen väärää vähennettiin. Kysyttäessä suoraan kumpi on tehokkaampaa, jätteiden kierrätys vai jätteiden synnyn estäminen, 81.2 % arvioi estämisen olevan tehokkaampaa. Tutkijat ehdottavat kierrätyksen suosimisen taustalla vaikuttavan kolme tekijää: Toimijuuden kokemus, uskomukset siitä, miten ongelma tulisi ratkaista, sekä esitettyjen vaihtoehtojen määrä.

Julkaisu: Barnett, M. J., Hancock, P. I., Klotz, L. E., & Attari, S. Z. (2023). Recycling bias and reduction neglect. *Nature Sustainability*, 1-8.

Linkki: <https://doi.org/10.1038/s41893-023-01185-7>

Vertaisarvioitu: Kyllä

Tutkimuksen luonne: Kokeellinen kyselytutkimus

Tutkijan kommentti: Tutkimus keskittyy itsessään merkittävään kysymykseen jätteiden synnyn vähentämisen ja kierrätyksen välisestä arvotuksesta: on helpompi miettiä aktiivista toimintaa kestävässä (kierrätys), kuin tekemättä jättämistä (hankintojen vähentäminen) tai edes uudelleenkäyttöä. Kierrätys on malliesimerkki tilanteesta jossa laaja (ilmasto-)poliittinen aihe on käsitellettynä yksilön käyttäytymisvalintana. Tutkittavat kokivat kaikkein merkittävimmän pisteen jätteen vähentämisessä olevan tuotteiden suunnitteluvaiheessa, mutta kokivat itse voivansa vaikuttaa vain tuotteiden kuluttamis- ja hylkytoimissa. Tutkimus kuvaa myös tiedonkäsittelyn haasteita monimutkaisessa arviossa: Mitä vähemmän vaihtoehtoja annettiin, sitä todennäköisemmin tehokkuusarviot osuivat kohdilleen. Tutkimustulosta onkin syytä miettiä myös ilmastotoimenpiteisiin liittyen laajemmin. Ovatko eniten huomiota saavat toimenpiteet tehokkaita ja vievätkö ne päätöksentekovoimavaroja pois tehokkaammilta toimilta?

6.5 Ryhmäidentiteetti vaikuttaa kuivuudelle altistumisen kokemusten ja vähentyneen altruismin välistä yhteyttä

Tiivistelmä: Miten ilmaston ääri-ilmiöille altistuminen vaikuttaa ihmisten välisiin suhteisiin? Kuivuus saattaa lisätä ryhmien välistä eripuraa, mutta sen vaikutusta altruismiin ei ole juurikaan tutkittu. Döring ym. tutkivat Syyrian ja Irakin sodan pakolaisten asenteita sekä pakolaislerillä (N=2292) että leirin ulkopuolella (N=1811) ja yhdistivät kyselytulokset kuivuustietoihin ja sosioekonomisiin muuttujiin. Arviolta 38% vastaajista määriteltiin vaikean kuivuuden kokeneiksi. Altruismia arvioitiin yksilön itsensä ja muiden hyvinvoinnin välisen suhteen avulla (Welfare trade-off ratio), joka arvioi miten paljon yksilö arvostaa omaa hyvinvointiaan suhteessa muiden ihmisten hyvinvointiin. Tutkijat löysivät yleisen yhteyden kuivuuden kokemuksesta ja altruismin heikentymisen välillä koko aineistossa. Lisäksi he osoittivat ryhmäidentiteetin muokkaavan kuivuuden ja altruismin välistä suhdetta, eli toisin sanoen, altruismia osoitetaan vähemmän tilanteissa, joissa sen kohde etnisen tai uskonnollisen ulkoryhmän edustaja (tutkimuksessa ryhmänä sunni- ja shiia-muslimit sekä jesidit).

Julkaisu: Döring, S. & Hall, J. (2023). Drought exposure decreases altruism with salient group identities as key moderator. *Nature Climate Change*, 13, 856–861

Linkki: <https://doi.org/10.1038/s41558-023-01732-2>

Vertaisarvioitu: Kyllä

Tutkimuksen luonne: Tutkimusartikkeli

Tutkijan kommentti: Tutkimus asettuu aiempien tutkimusten jatkumolle, jossa todetaan erilaisille ilmaston ja sään ääri-ilmiöille altistumisen olevan yhteydessä sekä yksilö- että yhteisötason haitallisiin seurauksiin. Tämän tutkimuksen etuna on erityisesti ryhmäidentiteetin vaikutuksen arviointi kuivuudelle altistumisen ja heikentyneen altruismin väliselle yhteydelle. Yhdistämällä kasaantuvien kuormittavien kokemusten (sota, pakolaisuus, kuivuus) se luo entistä monimutkaisemman kuvan yhteiskunnalle merkittävien tekijöiden yhteisvaikutuksista. Samanaikaisesti on olemassa myös merkittävä tutkimuskirjallisuus ryhmien välisen polarisaation vähentämisestä ja prososiaa-

lisen käyttäytymisen lisäämisestä. Saattaakin olla tarpeen tarkemmin pohtia miten yhteiskunnallisesti kohtaamme monimuotoisen kasaantuvien kuormittavien tapahtumien kokeneita henkilöitä ja erityisesti tuemme yhteenkuuluvuutta ja vähennämme vastakainasettelua.